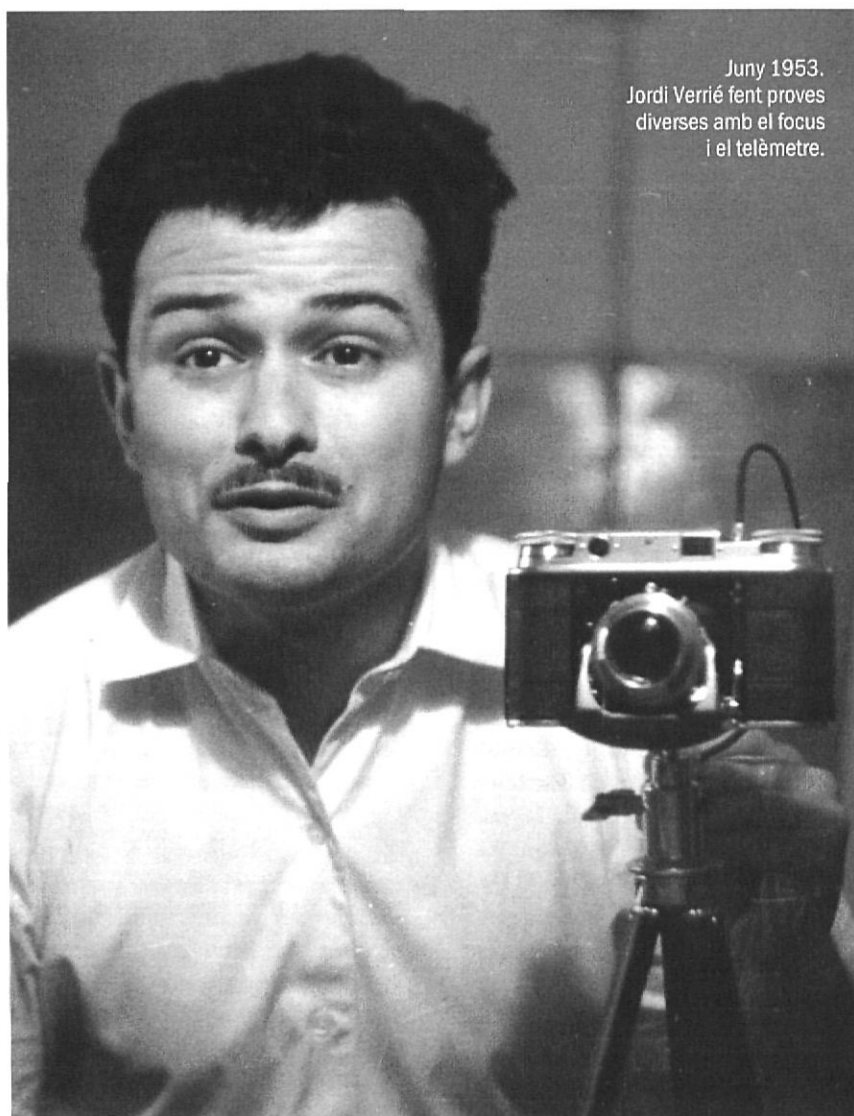
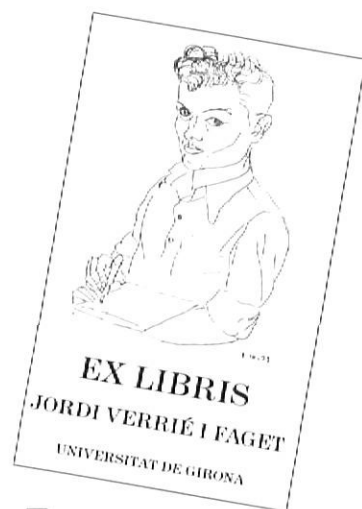

Educació

El fons documental de Jordi Verrié sobre l'educació catalana

Isabel Padrés

Juny 1953.
Jordi Verrié fent proves
diverses amb el focus
i el telèmetre.

El passat mes de febrer es complien 5 anys de la mort de Jordi Verrié i Faget. Personatge polifacètic, amant de la cultura catalana i gran apassionat de la nostra història educativa, s'havia dedicat al llarg de la seva vida a recopilar tot tipus de documentació relacionada amb el món de l'educació, a més d'un nombrós conjunt de llibres de temàtiques diverses, però sobretot de caràcter pedagògic.

Jordi Verrié va néixer a Barcelona el 20 d'abril de 1923, fill de Frederic Verrié i Pilar Faget, tots dos de Sant Feliu de Guíxols. Passà la seva infància entre Llagostera i Barcelona, on visqué fins a la jubilació, tot i que s'estava sovint a la seva segona residència de Sant Feliu de Guíxols. Els darrers anys de la seva vida els passà a Santa Cristina d'Aro, on està enterrat juntament amb la seva esposa, Rosa M. Gallart.

A l'Arxiu Verrié de la UdG s'hi troben documents de tot tipus relacionats amb l'àmbit educatiu dels segles XVIII al XX

Sense professió específica

Verrié era un gran amant de la seva terra, amb la qual s'identificava profundament, i amb afany d'excursionista l'havia recorreguda de pam a pam. Però el seu esperit aventurer l'havia portat també a viure algunes temporades en altres indrets d'Europa, Austràlia i Amèrica. També en el camp professional el seu tarannà inquiet el va portar a conèixer sectors diversos i a no centrar-se en cap aspecte concret, per tant, tot i que es va llicenciar en lleis, no podem ubicar-lo en cap professió específica. Al llarg dels anys va treballar en diferents àmbits, i canviava de l'un a l'altre, des de la fotografia a l'animació cultural, passant per la col·laboració en editorials, fins a la seva tasca d'assessor del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, on es va jubilar. El mateix Jordi Verrié parlava així dels seus «sediments» en el llibre *Catalunya Visió 6*: «Infància amb hort i jardí, germà petit d'un altre [Frederic-Pau Verrié], pescador, muntanyenc de terra i neu, universitari, bibliotecari intrús, pioner publicitari, llibreter de vell i de nou, col·leccionista de llibres infantils, sergent provisional (molt provisional), professor de matemàtiques, fotògraf autodidacte i coordinador de fires monogràfiques» (PUJOL I MARQUES, 2001:52).

Cadascun d'aquests mots formen part de la seva biografia i expliquen d'alguna manera les etapes de la seva vida. Una vida viscuda intensament perquè, com ell afirmava, la seva professió era la de vividor, en el més pur i etimològic sentit de la paraula *viure*.

Jordi Verrié gaudia de les petites coses, i entre les seves aficions li agradava, com deia ell mateix, «fer coses sense massa importància, de rastre petit i acumulatiu: fotografies, col·laboracions, articles, ninots, viatjar, pujar muntanyes, visitar pobles, mirar aparar-

dors, descobrir entriquemells, donar valor al que no en té, fer tertúlia i badar» (PUJOL I MARQUES, 2001). Era una persona molt polifacètica que es movia segons diferents interessos, als quals es dedicava per afició o de manera temporal com a professional. De fet, en el seu cas, afició i professió estaven estretament relacionades, ja que es dedicava professionalment a tasques que l'apassionaven, i al mateix temps, s'implicava amb cadascuna de les seves aficions amb la dedicació i la responsabilitat d'un autèntic professional.

Els llibres d'ensenyament

La gran passió de Jordi Verrié eren els llibres, i n'acumulava de tot tipus. Aviat se centrà en els llibres d'ensenyament i de literatura per a infants, documents que recopilava i ordenava juntament amb altre material pedagògic. Gràcies a aquest recull actualment la Biblioteca de Catalunya disposa d'un fons de més de tres mil llibres escolars de totes les èpoques. Com explicava el seu amic Vicente, «cada un dels cents de llibres que aplegà tenia la seva anècdota, i en l'aventura de «salvar» exemplars de l'oblit i del magatzem del drapaire, hi trobà durant molts anys una gran satisfacció existencial. La col·lecció de llibres i documents referits a la pedagogia catalana esdevingué amb el temps una referència bàsica per a qui l'estudiés» (Vicente 2001:7).

Però la de Verrié no era una col·lecció únicament per al treball personal, sinó que li agradava poder compartir els llibres recopilats que, com deia ell mateix, «són un xic de tothom» (MUT I MARTI 1981:7), gaudia oferint-los a altres investigadors, estudiants o simplement persones motivades pel tema. Era conscient de la importància de la seva tasca i per això convertia casa seva en un arxiu obert a les consultes de tothom que hi estigués interessat.

Entre les seves fotografies personals trobem el que devia ser el seu racó d'estudi, mostra de la seva gran passió pels llibres i per la recopilació de tot tipus de documents.

La seva inquietud per donar a conèixer la nostra història també es traduí en el muntatge d'exposicions. Va començar a partir de la consciència que tot el material que anava recopilant podia ser d'interès popular i que a través d'aquests muntatges es podia fer el que Vicente anomena «pedagogia ciutadana circulante». Tenia veritablement una finalitat pedagògica, i de difusió popular, i Verrié hi posà molt de la seva part i dels seus coneixements organitzant exposicions de tot tipus que traslladava a diferents indrets de Catalunya.

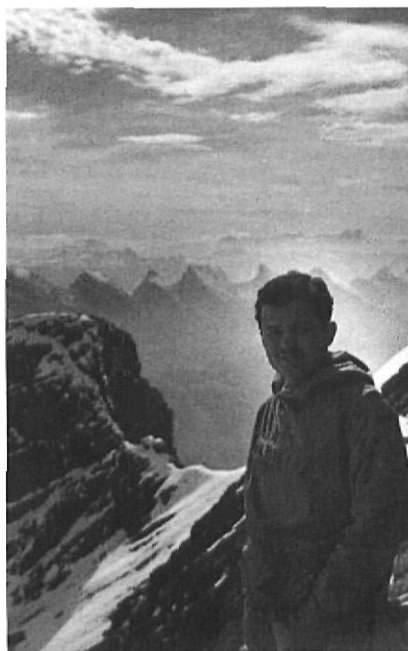
Va ser també gràcies a la seva gran implicació en la recerca que va participar en troballes importants per a la pedagogia catalana, que, com deia Vicente, eren un obsequi a la seva gran dedicació a la investigació pedagògica. És el cas del descobriment, juntament amb Modest Prats, del segon volum de les *Instruccions per a l'ensenyança de minyons* de Baldiri Reixac, així com documentació original sobre els mestres Francesc Flos i Calcat o Pau Vila, o l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

El fons documental

Juntament amb la col·lecció bibliogràfica anà elaborant un fons documental de gran rigor i interès pedagògic que complementava el recull de llibres. Es tracta de documentació original de tot tipus relacionada amb l'àmbit educatiu i amb formats ben diversos (fulletons, revistes, articles, llibrets, fotografies, notes manuscrites, correspondència, targetes, etc.) classificades en caixes, arxivadors i carpetes temàtiques pel mateix Verrié. Era la part més científica i de caràcter més pedagògic de tot el seu llegat i, juntament amb una bibliografia de gairebé 400 llibres, quedava dipositada a la Universitat de Girona sota el nom d'Arxiu Verrié.

En aquest fons hi podem trobar gran quantitat de documentació, que va des del segle XVIII fins a final del segle XX. És fàcil, doncs, quedar-se encantat llegint el prospecte d'una escola del principi del segle XX on s'aplicaven pràctiques pedagògiques realment innovadores, mirant fotografies antigues de personatges rellevants de la història de la cultura catalana, o bé llegint la correspondència d'alguns dels deixebles del mestre Joan Bardina, que a través de les seves experiències ens acosten a la realitat del moment. Jordi Verrié recollia tot tipus de documentació, des de la més senzilla i minuciosa fins a conjunts més amplis; tot era útil per ajudar-nos a construir, de mica en mica, la nostra història educativa.

Dins de l'Arxiu Verrié trobem unitats de temàtica diversa. Dedicà unitats completes a pedagogs, mestres i altres personalitats rellevants de l'educació i la cultura catalanes. Ens aporta, per exemple, documentació relacionada amb els mestres Flos i Calcat, Pau Vila, Freinet o Montessori, com també material sobre Pompeu Fabra, Folch i Torres o Lola Anglada. Hi ha referències a institucions concretes; cal desta-

Viatge a Suïssa, 1952. El seu esperit aventurer i l'afició per la muntanya va portar Verrié a viatjar amb freqüència, sovint més enllà de terres catalanes.

car en aquest sentit la gran quantitat de documentació sobre l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, o un conjunt important de documents de l'Ajuntament de Barcelona, sobretot relacionats amb la seva important tasca educativa del primer terç del segle XX. A partir d'altres testimonis originals també ens aporta material sobre llibres escolars, generalment catalans o d'implicació catalana, o sobre pràctiques educatives concretes.

Renovació i repressió

Tot l'arxiu en general té un gran component de renovació pedagògica. Molta de la documentació recollida pertany a mestres, institucions o pràctiques que podríem englobar dins d'aquest moviment. I és que Jordi Verrié es fixava sobretot en totes aquelles iniciatives que al llarg de la nostra història han treballat de valent per millorar l'educació, dins i fora de l'escola, i gràcies a les quals la nostra és una història educativa rica i plena d'accions interessants. Per totes mostrava una gran admiració. Trobem sobretot referències a la forta embranzida que feu l'educació en el primer terç del segle XX i que tingué el seu

moment de màxima esplendor en els anys de la II República.

Malauradament, però, la nostra història també parla de gairebé 40 anys de repressió franquista que van representar un important retrocés a tot aquest avenç educatiu. I l'aportació de Verrié ens condueix a plantejar-nos quina seria la nostra situació actual si no s'hagués produït aquesta greu interrupció.

No obstant això, com ell mateix deia en una de les seves obres, el seu objectiu era «filat un xic d'història» amb la idea de «teixir futur», i el seu era un missatge sempre esperançador. El fet de construir la nostra història educativa i donar-la a conèixer era una manera d'homenatjar aquests personatges i institucions que tant han fet per millorar la tasca educativa en cada moment de la història, però era també per aprendre'n, i mostrar que el que en un moment s'havia perdut es podia recuperar.

Els escrits pedagògics

L'aportació de Jordi Verrié a la història de l'educació catalana perviu a través dels seus llibres i escrits pedagògics, i és que aquests representen, juntament amb el seu fons, un conjunt d'interessant documentació resultat del seu treball d'anys de recerca. Cal destacar la seva obra *Continuïtat pedagògica catalana durant els segles XVIII i XIX* (1981), que ens permet fer una mirada a la història de la nostra pedagogia a través de la resistència de la llengua catalana a l'escola en moments d'imposició castellanitzadora. És a partir d'aquesta resistència que Verrié reivindicava en molts dels seus escrits el dret a tenir escoles catalanes, «escoles de veritat ben nostres», com ell les reclamava. L'esperança de recuperar allò que s'havia perdut mostrava novament un investigador incansable, un clar

Una part important del fons es refereix a la forta embranzida que va tenir l'educació en el primer terç del s. XX i els anys de la II República

defensor d'una escola veritablement catalana, de llengua i continguts.

En definitiva, cadascuna de les aportacions de Jordi Verrié volia ser un pas més cap a un treball col·lectiu i complementari en benefici de la investigació pedagògica i amb l'objectiu que la recuperació de la memòria històrica sigui el més completa possible.

Expliquen els qui el van conèixer que Verrié obria les portes de casa seva i del seu fons documental a tot aquell qui hi estigués interessat, i compartia els seus coneixements i el seu treball d'anys de recopilació. Aquesta tasca que amb molta generositat feia en vida, ell mateix va voler que tingués continuïtat després de la seva mort. D'aquesta manera el seu fons va quedar repartit entre els Arxius Municipals de Sant Feliu de Guíxols i Santa Cristina d'Aro, la Biblioteca de Catalunya, l'Arxiu Nacional de Catalunya, la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona, i el Fons per a la Història de l'Educació de la Universitat de Girona. Era una aportació a institucions culturals i

educatives concretes, però en definitiva, a la cultura i a l'educació catalanes en general. Posava així a l'abast de tot-hom un patrimoni bibliogràfic de gran interès pedagògic i cultural.

Un punt de partida

Molta de la documentació del seu fons podria ser un punt de partida per a noves investigacions, i és que com deien David Pujol i Salomó Marquès, Verrié era un gran «insinuator de camins». Esperem que sigui així i que aquest fons sigui d'una gran utilitat, tant per obrir noves vies com per completar-ne d'altres. I continuar, d'aquesta manera, aquest procés participatiu que ha de ser la recuperació de la nostra memòria històrica.

En les paraules del seu amic Sargatal trobem una de les millors definicions que ens apropen a l'essència d'aquest personatge tan interessant: «La seva biografia és plena de curses vitals guanyades, però són les vitrines dels amics i de moltes institucions del país les que en guarden els trofeus. Tan alta és l'amistat

i la generositat que professa. Sense ser mestre ha sabut interessar milers de xicots pel país i per la seva cultura. Sense ser polític professional, més d'un dels que sí que ho són voldria tenir el seu historial de resistència antifranquista. Sense ser museògraf, ha ideat i muntat exposicions magnífiques en temps durs per a la nostra cultura. Sense ser arxiver, és gràcies a ell que la Biblioteca de Catalunya disposa avui d'un fons importantíssim de llibres escolars catalans de totes les èpoques. I tantes altres curses guanyades!» (Sargatal, 2000:23).

Amb motiu del cinquè aniversari de la seva mort, des de la Universitat de Girona i des de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols s'han fet actes d'homenatge a la seva tasca. Són un reconeixement a la seva gran dedicació. Un reconeixement que devem a totes les persones, sovint anònimes, que, com Jordi Verrié, treballen per a la nostra cultura i la nostra educació, sigui a partir de la recuperació de la història o sigui en la pràctica de cada dia. Persones que d'una manera o altra col·laboren a canviar la nostra realitat educativa, amb l'objectiu de construir una societat millor.

Isabel Padrés és pedagoga.

L'Escala, 1952. Gràcies a la dedicació de Jordi Verrié a la fotografia, com a professional i com a aficionat, tenim interessants testimonis del paisatge català des dels anys 40 que ens apropen a una part de la nostra història.

Referències bibliogràfiques

- MARTÍ, T. I MUT, R. *La resistència escolar catalana en llibres (1716-1939)*. Pròleg de Jordi Verrié. Edicions 62. Barcelona, 1981.
- VERRIÉ, J. *Continuïtat pedagògica catalana durant els segles XVIII i XIX*. Grup Promotor d'Ensenyament i Difusió en Català, Col·lecció El Tremp. Sant Boi de Llobregat, 1981.
- VICENTE, J. «Jordi Verrié i Faget, o l'amorosa creació d'un patrimoni generosament donat». *L'Arjau. Informatiu de l'Àrea de Patrimoni Cultural*. Núm. 40. Juny 2001. p.4-7 i p.12. Sant Feliu de Guíxols, 2001.
- PUJOL, D. I MARQUÈS, S. «Jordi Verrié i Faget, insinuator de camins». *El Punt*, p. 52. Girona, 13-02-2001.
- SARGATAL, R.: «Coronació a Santa Cristina». *El Punt*, p. 23. Girona, 20-07-2000.